

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערב ראש השנה תשע"ה שנה די גליון 154

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: תיקון חטאו של אדם הראשון בתקיעת שופר

והנה, גילה לנו האריז"ל בספר הליקוטים (פרשת האזינו) שכולנו היינו כלולים בחטאו של אדם הראשון וז"ל: סיבת חטאו של אדם הראשון היתה, בסיבת הנשמות שהיו כלולים בו מכל מין ומין, מהם צדיקים ומהם רשעים, מהם גולנים מהם גרגרים, ומצידם נתאוה לאכול מן העץ. אם כן לא היה מצידו כל כך חטא כי אם בסיבתם, ועם כל זאת עשה תשובה, כי לולי החטא היה נצחי לעולם, ובחטאו נאמר לו כי ביום אכלך מות תמות. ע"כ.

לפי זה יש לומר, כי הדין ביום ראש השנה נקבע זכר לדינו של אדם הראשון, כי עיקר הדין ביום ראש השנה, הוא עד כמה זכה האדם לתקן את החטא שלו שכלול היה בחטאו של אדם הראשון, ונבאר.

כתב רש"י (בראשית ב', כ"ה): לא נתן בו יצר הרע, עד אכלו מן העץ ונכנס בו יצר הרע. ע"כ. נמצא, כי ביום ראש השנה על ידי חטא אדם הראשון, כל אחד ואחד נכנס ללבו יצר הרע המושכו לתאוות ולחטאים, ותפקידו של האדם לנקות את לבו ולסלק את יצר הרע שנכנס ללבו, ועל ידי כן זוכה לתקן את חטאו של אדם הראשון.

נמצא כי עיקר הדין ביום ראש השנה, עד כמה זכה לנקות את לבו מיצר הרע שנכנס בו בחטא עץ הדעת.

וכך אומר המדרש (שמו"ד טו, ו) על יום ראש השנה: כך ישראל משתקעין בעוונות מיצר הרע שיש בגופו, וחוזרין בתשובה. והאלקים בכל שנה סולח לעוונותיהם ומחדש ליבם ליראתו, שנאמר (יחזקאל ל"ז, כ"ו) "ונתתי לכם לב חדש". ע"כ.

כתב הר"ן בפירושו על הגמרא (ראש השנה טו.) הטעם שראש השנה הוא יום הדין לכל באי עולם, כי ביום זה נברא אדם הראשון ובו ביום נצטווה שלא לאכול מעץ הדעת ובו ביום חטא חזר בתשובה ויצא זכאי, כמבואר במדרש (ויק"ד כט, א): בחודש השביעי באחד לחודש... תני בשם רבי אליעזר בכ"ה באלול נברא העולם... נמצאת אתה אומר ביום ראש השנה בשעה ראשונה עלה במחשבה, בשנייה נתייעץ עם מלאכי השרת, בשלישי כנס עפרו, ברביעי גבלו, בחמישי רקמו, בשישי עשאו גולם, בשביעי נפח בו נשמה, בשמיני הכניסו לגן, בתשיעי נצטווה, בעשירי עבר, באחד עשר נידון, בשנים עשר יצא בדימוס. אמר הקב"ה לאדם: זה סימן לבניך, כשם שעמדת לפני בדין ביום זה ויוצאין לפני בדימוס, אמת? בחודש השביעי באחד לחודש. ע"כ.

מסיים הר"ן: ומכאן סמך למה אדם נידון בראש השנה יותר מבשאר ימים, ואף בשמים יש אות, שמזל החודש הזה מאזניים, כי בו פלס ומאזני משפט לה'. ולפי זה הא דאמרין (ראש השנה כז.) כמאן מצליגין האינדא זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון, כרבי אליעזר (שבת שרי נברא העולם) על יצירת האדם קאמרין, אבל בכ"ה באלול תחילת בריאת העולם הוא. ע"כ.

נמצינו למדים כי יום הדין של ראש השנה הוא משום שביום זה נברא אדם הראשון נכשל בעץ הדעת חזר בתשובה ויצא בדימוס, ומאז נקבע לדורות שיום זה יהיה יום דין לכל באי עולם והקב"ה מקבלם בתשובה וכפי שהבטיח לאדם הראשון: "כשם שעמדת לפני בדין היום הזה ויצאת בדימוס, כך עתידין בניך לעמוד לפני בדין ביום זה ויוצאין לפני בדימוס". ע"כ (ועי' בספרנו

נחלת שדה פרשת אמור אות מ"א).

והיינו, שביום ראש השנה יכול יהודי לזכות ללב חדש, נקי מחלק הרע של יצר הרע, ולהגיע למצב של אדם הראשון קודם החטא. הכיצד?

מהות תקיעת השופר גילה לנו רבי סעדיה גאון, שהיא כדי להמליך את הקב"ה על כל העולם בכלל ועלינו בפרט, וכתב הרמב"ם (פרק ג' מהלכות מלכים הלכה ו'), שלב המלך הוא לב כל קהל ישראל. ולכן כאשר אנו ממליכים את הקב"ה עלינו, נעשה בינינו "קשר מלכות", קשר של מעין "לבו הוא לב ישראל", וממילא זוכים ללב חדש, ללב נקי מיצר הרע, ובזה מתקנים את חטאו של אדם הראשון.

ויש להביא אסמכתא לדברינו מדברי השם משמואל (ראש השנה, תרע"ג): טעמא דשופר שהוא קול פנימי יוצא מהבל הלב טרם נתחלק בה' מוצאות הפה, מעורר את הנקודה הפנימית שהיא ראשית המציאות, אחרי שישראל עושין תשובה מעומקא דליבא צריכין לעשות דמיון לזה במעשה, וזה הוא תיקון על חטא אדם הראשון. ע"כ יעו"ש כל דבריו. ומתבאר, כי על ידי תקיעת שופר מתקן את חטאו של אדם הראשון.

והנה מצינו במדרש (ילקוט שמעוני פרשת בראשית סימן מ"א) וכן הוא בזוה"ק (פרשת בראשית דף נה.) שאדם הראשון ראה את כל הדורות, וראה כי דוד המלך עתיד לחיות רק שלש שעות, לכן העניק לו שבעים שנה מחייו. יעו"ש.

וגילה לנו האר"י הקדוש בספר הליקוטים (פרשת האזינו) שדוד המלך היה גלגולו של אדם הראשון וז"ל: ומה שכתב כי ביום אכלך מות תמות הוא מדבר בדוד המלך ע"ה, שלזה הסיבה היה ראוי להיות נפל וימת ביומו כי היה אדם עצמו, ולולי שנתן לו אדם הראשון השבעים שנה מימיו היה מת, ובהיות ששב בתשובה שלימה ותיקן מה שעיוות, לא די שלא מת אלא חי וקיים, כי דוד חי וקיים הוא. ואפילו שינה לא היה ישן כי אם שתין נשמי כשינת הסוס כדי שלא יטעום טעם מיתה, כי השינה היא אחת מששים במיתה, ועוד לא די זה אלא כי יהיה הפך מאדם הראשון, כי אדם הראשון הביא המות על כל העולם וכולם מתו, ועל ידי התיקון יבוא דוד ויעשה משיח ויחיה כל המתים, כי זהו אד"ם אותיות אדם דוד משיח. ע"כ.

ולפי דרכינו יש לומר, מצינו שנאמר אצל דוד המלך שהרג את יצר הרע שנאמר עליו "ולבי חלל בקרבי" (בבא בתרא ז.), והיינו שדוד המלך גלגולו של אדם הראשון תיקן את חטאו, שאדם

הראשון על ידי חטא עץ הדעת הכניס את יצר הרע לתוך הלב, ואילו דוד המלך סילק את חלק יצר הרע מהלב.

בזה נבוא ונבאר את מעשה פטירתו של דוד המלך כפי שמספרת הגמרא בשבת (ל רע"ב): כל יומא דשבתא הוה יתיב וגריס כולי יומא (- כל יום השבת היה דוד המלך יושב ולומד תורה כדי שמלאך המות לא יוכל לפגוע בו), ההוא יומא דבעי למינח נפשיה (ביום שבו היה צריך מלאך המות ליטול את נשמתו של דוד המלך), קם מלאך המות קמיה ולא יכיל ליה דלא הוה פסק פומיה מגירסא, אמר: מאי אעביד ליה? הוה ליה בוסתנא (- גינה) אחורי ביתיה, אתא מלאך המות סליק ובחיש באילני, נפק למיחזי, הוה סליק בדרגא איפחית דרגא מתותיה, אישתיק ונח נפשיה.

והיינו, מלאך המות בחש באילנות כדי לרמוז בזה לדוד המלך, שכבר הגיע לתיקונו השלם, שכן תיקן את חטא עץ הדעת על ידי שסילק את חלק הרע מליבו, ולכן יכול לעזוב את העולם.

מעתה נבין היטב את דברי התוספות על דברי הגמרא בראש השנה (טז.): אמר רבי יצחק, למה תוקעין בראש השנה? - למה תוקעין? רחמנא אמר תקעו! - אלא: למה מריעין? - מריעין? - רחמנא אמר זכרון תרועה! אלא: למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין, ותוקעין ומריעין כשהן עומדין? כדי לערבב השטן.

ומבארים התוספות: פירש בערוך כדאיתא בירושלמי בלע המות לנצח וכתוב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול, כד שמע קל שיפורה זימנא חדא בהיל ולא בהיל, וכד שמע תניין אמר, ודאי זהו שיפורה דיתקע בשופר גדול ומטא זימניה למתבלע ומתערבב ולית ליה פנאי למעבד קטגוריא. תרגום: כשהשטן שומע קול שופר פעם אחת, נבהל ואינו נבהל, וכששומע פעם שניה, אומר, ודאי זהו שופר של יתקע בשופר גדול, והגיע זמנו של השטן להיבלע, ומתערבב ואין לו פנאי לעשות קטגוריה.

והיינו, זמן תקיעת שופר מסוגל מאוד לעורר את תקיעת השופר של לעתיד לבוא, של ביאת המשיח, וזאת משום, שכל יהודי בעת תקיעת השופר, על ידי שממליך את הקב"ה, זוכה לקבל לב חדש, לב ללא יצר הרע, כמצבו של אדם הראשון קודם חטא, ובזה מתקן את חטא עץ הדעת, וממילא זוכים להגיע לתיקון השלם וראויים לגאולה.

וכבר אמרו דורשי רשומות: "שופר" ראשי תיבות: "שחוק פינו ולשונו רינה". שעל ידי תקיעת שופר מקרבים את זמן הגאולה בו יתמלא שחוק פינו ולשונו רינה.

עוד יבואר בזה, מצינו בסנהדרין (לח): מאי דכתיב (בראשית ה', א) "זה ספר תולדות אדם" מלמד שהראהו הקב"ה דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו, כיון שהגיע לדורו של רבי עקיבא שמח בתורתו ונתעצב במיתתו, אמר: ולי מה יקרו רעיק אל. ע"כ. ויש לפרש מה ענין ששמח בתורתו של רבי עקיבא, כי מצינו באבות דרבי נתן (פרק ו) מה היה תחילתו של רבי עקיבא? אמרו: בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום, פעם אחת היה עומד על פי הבאר, אמר: מי חקק אבן זו? אמרו: לא המים שתדיר נופלים עליה בכל יום. אמרו לו: עקיבא אי אתה קורא אבנים שחקן מים? מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו, מה רך פסל את הקשה, דברי תורה שקשה כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם. מיד חזר ללמוד תורה.

מתבאר מדברי אבות דרבי נתן, שכאשר קיבל רבי עקיבא ללמוד תורה, לא קיבל רק לימוד התורה אלא קיבל ללמוד תורה באופן שתיחקק ותעשה רושם קבוע בלבו, היינו שתספק ממנו את חלק הרע שבו. ולכן זכה לתקן את חטאו של אדם הראשון.

שכן שמו של רבי עקיבא נרמז בסופי תיבות הפסוק "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" (תהילים צ"ג, י"א), ללמד, שרבי עקיבא השיג דרגת "לישרי לב שמחה", לסלק את חלק הרע שבלב, ונעשה לב ישר (ועי' יערות דבש ח"א דרוש ב' שכתב וז"ל: וגם ידוע מה שכתב האר"י ז"ל, כי בר"ע היתה נפש יעקב ולכך נקרא עקיבא אותיות יעקב, ותקן נפש דאדם הראשון במותו, ולכך נתעצב אדה"ר במותו, כי מאתו הגיע לו. ע"כ).

ובדרך רמז יש לומר, עץ הדעת תיקונו נעשה על ידי: ד"וד עקיבא תשובה, שבתשובתם, היינו כשסילקו החלק הרע מליבם תיקנו את חטא עץ הדעת.

להתענג בתענוגים - - -

מהיום, תוכלו להאזין לשיעורי

הרב איתי חיים בן אהרן שליט"א

בטלפון שמספרו: 050-4133783

במחיר שיחה סלולארית רגילה, חינם לבעלי

מסלול 'ללא הגבלה'.

השיעורים ערוכים עפ"י נושאים ותתי נושאים:

פרשת השבוע, מועדים, תנאים ואמוראים ועוד.

מעולה לניצול זמן המתנה/נסיעה/הליכה, ללימוד

מענג ומשובב נפש.

הכניסו המספר לאנשי הקשר שלכם, ותהיו בקשר...

מעלת יום ראש השנה

א. בכל פעם עם פרום ליל ר"ה כשנכנס אל הסבא מקלם השמש להודיעו שהנה תפילת ערבית, תקפה אותו חרדה גדולה מאוד וברוב רטט ופחד מילמל: הנה כבר באה ההזמנה מבית המשפט להתייצב לדין.

ב. כשהיה הגר"ח מבריסק אומר בקידוש של ר"ה: "מקדש ישראל ויום הזכרון" היו הקירות מזדעזעים.

ג. הרח"ק ר' שלום אליעזר הלברשטאם מראצפערט זי"ע, נהג לספר בליל ר"ה סיפורי קודש מאביו מרן הדברי חיים מצאנז זי"ע, ומעור צדיקים נשמתן עדין, באמרו, שזכות הצדיקים הללו יעמדו לזכות למחרת ביום הדין (והוא ע"פ הירושלמי יומא פ"ג הא, וברש"י יומא כה), להזכיר זכות אבות שבחברון).

ד. הנתיבות שלום היה נוהג לומר: כשאומרים "לצופה נסתרות ביום דין" – נהיה כבד על הלב בהרגשה ענומה מאוד, אך כשאומרים: "לגולה עמוקות בדין" – נהיה מאוד שמח וטוב על הלב.

ה. כתב בספה"ק מאור ושמש (פרשת וזאת הברכה) שעיקר המשפט והדין הוא על הנשמות אם הגיע זמנם להודרך, וכמו שכתב האר"י"ל על הנוסח "מי כמוך אב הרחמים זוכר יצוריו לחיים ברחמים" – שהכוונה אל חיי הנשמות. וכך כתב וז"ל: וכן כל אדם כשהוא נכסף לזכך נפשו ורוחו ונשמתו, ולדבק נפשו לשרשה, הוא נשפט אז אם הוא ראוי לפתוח לו שערי אורה ולהשפיע עליו קדושה לנפשו ורוחו ונשמתו. ואז כשיורדת השפעת חיי הנשמות יורד גם כן עמה השפעות בני חיי ומוזני וכו'. וזהו שהצדיקים נחתמין לאלתר לחיים והבינונים תלויים ועומדין עד יום הכפורים, רצה לומר שנכתבים להשפעת חיי הנשמות. עכ"ל.

ועי' בספר לקוטי תורה להאר"י"ל (פרשת ניצבים) המפרש את הפסוק (תהילים פ"א, ה') "כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב", שיש משפט למעלה לעם ישראל – "חק לישראל", ומהו המשפט? "לאלהי יעקב" – מי יזכה שיתגלה לו אלקותו יתברך, ושיתקשר נפשו בקשר אמיץ וחזק בה. ועל זה נאמר (תהילים פ"ט, ט"ז) "אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון" – שכל תרועתם של ישראל ובקשתם על "ה' באור פניך יהלכון" – שישפיע עליהם קדושה ושיפתחו לפניהם שערי אורה, כי יודעים שעיקר המשפט הוא "לאלהי יעקב" – כמה גילוי אלקות יגיע אל האדם בשנה זו.

נאחל לכל קוראינו הנכבדים שיחיו

ברכת שנה טובה, שתכתבו ותחתמו לאלתר לחיים

טובים ארוכים ולשלום, בספר חיים טובים, חיים

שיש בהם אהבת תורה ויראת שמים, של עושר

וכבוד, שנה שתימלא הארץ דעה את ה' להגדיל

תורה ולהאדירה, שנת גאולה וישועה בכלליות

ובפרטיות,

שנה של "תשועה לתפילתי ולשיח רינתי" אמן.